

Posudek oponenta na bakalářskou práci Veroniky Peksové: Projevy morfo-syntaktických znalostí u předškolních dětí s vývojovou jazykovou poruchou

Posuzovaná bakalářská práce je tvořena 92 stranami textu včetně seznamu literatury. V textu se objevují překlepy, ale jinak styl i úprava odpovídá nárokům, které jsou na tento typ prací kladeny. Práce je čtivá, ale některé části textu jsou pro čtenáře obtížněji srozumitelné, a to zejména kvůli nedostatku příkladů a vysvětlení. Tuto skutečnost však autorka nemohla zcela ovlivnit (což v limitech práce reflektuje), jelikož souvisí s tím, že je bakalářská práce Veroniky Peksové součástí většího výzkumu (viz dále).

Práce se zabývá předškolními dětmi s vývojovou jazykovou poruchou, respektive jejich projevy v rovině morfo-syntaktických znalostí. Práce je klasicky členěna na část praktickou a část výzkumnou, přičemž oběma částem je věnován přibližně stejný prostor.

V teoretické části autorka představuje relevantní teoretické koncepty. Prostor je věnován vymezení vývojové jazykové poruchy a popisu morfo-syntaktické roviny jazyka, včetně jejího vývoje. Dále se autorka věnuje specifikům vývoje morfo-syntaktické roviny u dětí s vývojovou jazykovou poruchou, a to jak v anglickém, tak v českém jazykovém prostředí, kde zatím mnoho výzkumné evidence není. Na tomto základě pak staví potřebu se této oblasti věnovat. Využívány jsou jak české, tak zahraniční zdroje a autorka ukazuje, že je s nimi schopná velmi dobře pracovat. V závěrečné sekci teoretické části je věnován prostor diagnostickým metodám. Oceňuji zamyšlení nad výhodami a nevýhodami standardizovaných testů ve srovnání s klinickým přístupem. Jinak se mi však sekce jeví jako možná až příliš podrobně zpracovaná a pro čtenáře zahlcující. Je zcela jistě užitečné, že autorka nabízí přehled možných diagnostických metod, ale např. jejich přehled pomocí tabulky namísto mnoha stránkového textu byl čtenářsky vstřícnější.

V následující části je představen prováděný výzkum. Posuzovaná bakalářská práce je součástí většího projektu, který se zabýval tvorbou komplexní diagnostické baterie pro posuzování jazykových a fonologických schopností v předškolním a raném školním věku. V rámci posuzované práce pak autorka pracovala s daty sesbíranými v rámci výzkumu klinickými logopedkami. Cílem práce bylo (1) porovnání výkonových profilů dětí s vývojovou jazykovou poruchou a dětí normálně se vyvíjejících; (2) popis výkonové struktury dětí s vývojovou jazykovou poruchou a (3) analýza chybných odpovědí. Cíle i následná metodologická část včetně způsobu zpracování výzkumných dat jsou popsány srozumitelně.

Výsledková část představuje hlavní zjištění výzkumu ve třech sekcích. Z hlediska srovnání dětí s vývojovou jazykovou poruchou a dětí intaktní autorka dochází k závěru, že výsledky dětí s poruchou jsou podprůměrné (30. percentil). Dále je prezentovaná tabulka 3 s deskriptivní statistikou. Autorka sice v textu píše, že se jedná o sledované děti, nicméně tabulka obsahuje citaci Málková et al., in press. Nejsem si tedy zcela jistá, zda jde o normy k testu, nebo o výkony 40 sledovaných dětí. Pokud bylo cílem práce porovnání profilů, domnívala jsem se, že zde nalezneme zejména srovnání výkonů dětí s poruchou a dětí intaktních právě v jednotlivých testových oblastech. Toto srovnání však nevidím ani v další části textu, kde jsou na 10 stranách prezentovány histogramy dosažených bodů v jednotlivých testových blocích a jejich popisy. Možná jsem ale pouze výsledkům neporozuměla a tyto údaje lze v textu dohledat. Pak prosím autorku v rámci obhajoby o dovysvětlení. V závěrečné části výsledků je pak prezentována analýza chyb. Text je opět velmi podrobný, ale vzhledem k nemožnosti prezentovat zadávané položky ani příklady chybných odpovědí, je velmi těžko čitelný. Navíc je bez těchto informací těžké posoudit i způsob, jakým byly výpovědi dětí kategorizovány.

Následuje diskuze a závěr, které jsou ve srovnání s předchozím textem velmi krátké (dohromady celkem 3 strany). Nicméně shrnutí toho, co dělalo dětem s vývojovou jazykovou poruchou obtíže je dobře popsané a zcela jistě užitečné pro další pokračování výzkumů tohoto typu. Podobně jako autorka se domnívám, že zejména následné srovnání chyb s chybami dětí intaktních by bylo velmi nosné.

I přes uvedené nedostatky práci považuji za dobře zpracovanou a doporučuji k obhajobě.

Otázky od diskuze:

- V jakých oblastech se nejvíce lišily děti vývojovou jazykovou poruchou a děti intaktní?
- Co dalšího by bylo možné z dat vyčíst, pokud bychom se zaměřili na profily jednotlivých dětí včetně informací od klinických logopedek?

V Praze dne 9.5.2024

PhDr. Anna Páchová, Ph.D.